

Μακεδονικά

Τόμ. 5, Αρ. 1 (1963)

Πάνου Παπασταμάτη, Ο οπλαρχηγός καπετάν Λάκης Πύρζας

Στίλπων Π. Κυριακίδης

doi: [10.12681/makedonika.855](https://doi.org/10.12681/makedonika.855)

Copyright © 2015, Στίλπων Π. Κυριακίδης

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Κυριακίδης Σ. Π. (1963). Πάνου Παπασταμάτη, Ο οπλαρχηγός καπετάν Λάκης Πύρζας. *Μακεδονικά*, 5(1), 578–579. <https://doi.org/10.12681/makedonika.855>

ἀκόμη ἐργασίαι, ἡ τοῦ Ἑμμ. Γ. Πρωτοψάλτη «Νέα Στοιχεῖα περὶ τῆς ἐν Ἀθήναις Ἑταιρείας τῶν Φιλομούσων» ἐν Ἀθηνᾶς τόμ. ΕΑ' (1957) σ. 253 - 280 καὶ ἡ τοῦ Ἀπ. Βακαλοπούλου «Die Tätigkeit der Vereine «Philomousos Hetaireia» und «Hetaireia ton Philikon» ἐν Südost-Forschungen, τ. XVI (1957), σ. 53 - 69.

Πάνοϋ Παπασταμάτη, Ὁ ὄπλαρχηγὸς καπετὰν Λάκης Πύρζας. Φλώρινα, 1960. [Ἀριστοτέλης, ἔτ. Δ', τεύχ. 20ον]. 8ον, σ. 80.

Ὁ ὄπλαρχηγὸς Λάκης Πύρζας, γέννημα καὶ θρόμμα τῆς Φλωρίνης, ἐξ εὐπόρου οἰκογενείας καταγόμενος, ὑπῆρξεν ἐκ τῶν πρωτοπόρων Μακεδονομάχων, συναγωνιστῆς καὶ φίλιτατος τοῦ Παύλου Μελά, τὸν ὁποῖον καὶ διεδέχθη εἰς τὴν ἀρχηγίαν τοῦ σώματος.

Ἡδὴ ἔφηβος, ἤρχισε νὰ αισθάνεται ζωηρὸν καὶ ἐνεργὸν πατριωτικὸν ἐνδιαφέρον καὶ νὰ παρακολουθῆ τὰς κακούργους κινήσεις τῶν Βουλγάρων εἰς τὴν Φλώριναν καὶ τὴν περιοχὴν τῆς καὶ νὰ ἐπικοινωνῆ πρὸς τὸ Ἑλληνικὸν Προξενεῖον τοῦ Μοναστηρίου, τὸ ὁποῖον διηυθύνετο τότε δυστυχῶς ὑπὸ προξένων ἀνικάνων καὶ ἀδιαφόρων πρὸς τὰ περὶ αὐτοὺς συμβαίνοντα, ὅπως ὁ Μπέτζος, ὁ Πεζᾶς καὶ ὁ Κυπραῖος. Βραδύτερον μετέβη καὶ εἰς τὰς Ἀθήνας, διὰ νὰ ἐνεργήσῃ κατὰ δύναμιν διὰ τὴν κίνησιν ἐνόπλου κατὰ τῶν Βουλγάρων ἀγῶνος. Ἐκεῖ ἐγνωρίσθη μὲ τὸν Παῦλον Μελά, τὸν ὁποῖον καὶ ἠκολούθησε κατόπιν εἰς ὅλα τὰ ταξείδια καὶ τὰς πολεμικὰς του ἐπιχειρήσεις.

Ὁ Πύρζας εἶχε τὴν ἔμπνευσιν νὰ κρατήσῃ ἡμερολόγιον δι' ὅλα τὰ συμβάντα, εἰς ὅσα ἔλαβε μέρος, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ πηγὴν ἀφθονον εἰς λεπτομερείας διὰ τὸν Μακεδονικὸν ἐν γένει Ἀγῶνα. Ἐπὶ τῇ βάσει κυρίως τοῦ ἡμερολογίου τούτου ἀνέλαβεν ὁ συγγραφεὺς τοῦ παρόντος φυλλαδίου νὰ ἐξιστορήσῃ τὴν ἐθνικὴν δρᾶσιν τοῦ ἐπιφανοῦς τούτου Μακεδονομάχου, συμπληρῶν τὰς πληροφορίας του καὶ ἐξ ἄλλων πηγῶν.

Τὸ φυλλάδιον εἶναι ἀξιανάγνωστον, διότι παρέχει πλῆθος λεπτομερειῶν πληροφοριῶν διὰ τὰς ἐνεργείας τῆς βουλγαρικῆς προπαγάνδας εἰς τὴν περιφέρειαν Φλωρίνης, τοὺς Ἑλληνας Μακεδόνας ἀγωνιστὰς εἰς αὐτὴν καὶ τοὺς ἀγῶνας των, τὴν δρᾶσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Προξενεῖου Μοναστηρίου καὶ τῶν περὶ αὐτὸ Ἑλλήνων πατριωτῶν κτλ. Δυστυχῶς ἡ ἐκτύπωσις τοῦ φυλλαδίου δὲν ἔγινε μετὰ τῆς δεούσης προσοχῆς ἐκ μέρους τοῦ τυπογραφείου. Πλὴν τῶν παροραμάτων, τὰ ὁποῖα εἶναι πολὺ περισσότερα τῶν σημειουμένων ὑπὸ τοῦ συγγραφέως, πολλάκις ἔνεκα τῆς παραλείψεως τῶν εἰσαγωγικῶν ἀποβαίνει δύσκολον νὰ διακριθῇ ποῖα ἀνήκουν εἰς τὸν συγγραφέα τοῦ ἔργου καὶ ποῖα εἰς τὸ ἡμερολόγιον τοῦ Πύρζα. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον νομίζω ὅτι καλὸν θὰ ἦτο νὰ γίνῃ καὶ μία χωριστὴ προσεκτικὴ ἔκδοσις τοῦ ἡμερο-

λογίου τοῦ ἀγωνιστοῦ. Ὁ συγγραφεὺς ἐν τῷ ἐπιλόγῳ του λέγει πολὺ ὀρθῶς· «Μὰ σὰν ἔχουμε γραπτὰ τὰ κατορθώματα ἐνὸς ἥρωα μένει ὁ ἥρωας ὁ ἴδιος, κι' ὕστερα ἀπὸ χρόνια ὁ ἱστορία του εἶναι ἡ ἴδια ἀπαράλλακτη, ὅπως αὐτὸς τὴν ἔφκαξε».

ΣΤΙΛΠΩΝ Π. ΚΥΡΙΑΚΙΑΔΗΣ

Ἰφιγενείας Διδασκάλου, Καστοριανά. Θεσσαλονίκη 1959. 8ον, σ. 120.

Ἡ συγγραφεὺς εἶναι πολὺ γνωστὴ εἰς τὸ κοινὸν τῆς Θεσσαλονίκης ὡς μουσικὸς καὶ ποιήτρια. Τὸ παρὸν βιβλίον ἀποτελεῖ συναγωγὴν συντόμων ἠθογραφημάτων, ἀναφερομένων εἰς τὴν Καστοριάν, τὰ ὁποῖα εἶναι προῖόν θερμῆς ἀγάπης πρὸς τὴν πατρίδα καὶ ζωηρῶν ἀναμνήσεων ἐκ τῶν παιδικῶν χρόνων τῆς συγγραφέως.

Τὰ ἠθογραφήματα ταῦτα ἀσφαλῶς ἔχουν τὴν λογοτεχνικὴν τὸν ἀξίαν, νομίζω ὅμως ὅτι πολὺ περισσότερα εἶναι ἡ γλωσσικὴ καὶ λαογραφικὴ σημασία των καὶ δι' αὐτὴν ἀκριβῶς γίνεται σύντομος λόγος περὶ αὐτῶν ἐνταῦθα.

Ὡς πρὸς τὴν γλῶσσαν ἡ συγγραφεὺς, ἰδίως εἰς τοὺς διαλόγους, κάμνει κατὰ τὸ πλεῖστον χρῆσιν τοῦ ἐγχωρίου ἰδιώματος, τὸ ὁποῖον προφανῶς ἀνήκει εἰς τὰ βόρεια ἰδιώματα, παρουσιάζει ὅμως καὶ ἀρκετὰς ἀξίας προσοχῆς ἰδιορρυθμίας. Δυστυχῶς οὔτε οἱ φθόγγοι τοῦ βορείου ἰδιώματος οὔτε αἱ ἐπὶ μέρους ἰδιορρυθμίας δηλοῦνται πάντοτε ἀκριβῶς, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον δημιουργεῖ σύγχυσιν διὰ τὸν γλωσσολογοῦντα ἀναγνώστην. Πάντως δύναται οὗτος νὰ σχηματίσῃ συνολικὴν εἰκόνα τοῦ ἰδιώματος. Ἡ συγγραφεὺς, διὰ νὰ διευκολύνῃ τὴν κατανόησιν αὐτοῦ, προσέθεσεν ἐν τέλει πίνακα ἰδιωματικῶν λέξεων μεθ' ἐρμηνείας αὐτῶν, ὁ ὁποῖος ὅμως δὲν εἶναι ἀπολύτως ἐπαρκής.

Τὰ λαογραφικὰ εὐρίσκονται διάχυτα εἰς ὅλα σχεδὸν τὰ ἠθογραφήματα. Συστηματικαὶ βεβαίως περιγραφαὶ δὲν γίνονται, ἀλλ' ἐν τῇ ῥοῇ τῆς διηγήσεως ἐκτίθενται πολυάριθμα λαογραφικὰ στοιχεῖα. Οὕτως ἀπεικονίζεται τὸ ἦθος τῶν γυναικῶν, ἡ θέσις αὐτῶν ἐν τῇ οἰκογενείᾳ καὶ τὰ κατ' οἶκον ἔργα των.

Ἐν συνεχείᾳ παρέχονται πληροφορίες περὶ τῶν τελομένων κατὰ διαφόρους περιστάσεις ἐθίμων, οἷον τοὺς ἀρραβῶνας, τοὺς γάμους, τὸν θάνατον καὶ τὰ ἀποδημίας, τὰ Χριστούγεννα, τὸ Νέον ἔτος, τὰς Ἀπόκρεω καὶ τὸ Πάσχα. Παρέχονται ἐπίσης πληροφορίες περὶ τῶν ἔργων τῶν ἀνδρῶν, καὶ ἰδίᾳ τῶν γουνοποιῶν, οἱ ὁποῖοι ἀποτελοῦν καὶ τοὺς περισσότερους καὶ εἰδικωτέρους ἐπαγγελματίας τῆς Καστορίας. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον τὸ βιβλίον ἀποβαίνει ἀβίαστος καὶ εὐανάγνωστος ἀναπαραστάσις ὅχι μόνον τοῦ ὅλου βίου τοῦ λαοῦ, ἀλλὰ καὶ τῆς ψυχολογίας τῶν φορέων αὐτοῦ.

ΣΤΙΛΠΩΝ Π. ΚΥΡΙΑΚΙΑΔΗΣ